

Sametinget; Vägledande ställningstagande om röstlängden för valet till Sametinget

Valmyndigheten har det övergripande ansvaret för frågor om val. Myndighetens ställningstaganden, som ger vägledning till valadministrationen, innehåller en redogörelse för myndighetens uppfattning i rättsliga frågor.

1 Sammanfattning

Vid upprättandet av den preliminära röstlängden förs röstlängdsuppgifterna från det senast genomförda sametingsvalet över till en ny röstlängd. Därefter ska Sametingets valnämnd kontrollera de uppgifter som kommit in i nya anmälningar till röstlängden.

När valnämnden har upprättat den preliminära röstlängden ska den hållas tillgänglig för granskning på det sätt som Valmyndigheten i samråd med Sametinget bestämmer. Valnämnden bör planera för ett tillgängliggörande som är rättssäkert för de väljare som tagits upp i röstlängden.

I det fall det saknas uppgifter i folkbokföringen för att fastställa om någon ska tas upp i röstlängden ska valnämnden eller, efter överklagande, länsstyrelsen göra ytterligare efterforskningar. Valmyndigheten anser att den efterforskning valnämnden eller länsstyrelsen ska göra alltid bör utgå från väljarens intresse av att få rösta. Vidare bör i första hand efterforskningar ske med hjälp av annat lands folkbokföring eller annan myndighet i Sverige eller i utlandet. Om andra källor används bör uppgifterna som inhämtas verifieras vid behov. Kan valnämnden eller länsstyrelsen inte verifiera rösträtten ska personen inte tas upp i röstlängden.

När länsstyrelsen har prövat överklaganden ska valnämnden fastställa den slutliga röstlängden. Inför fastställandet ska valnämnden göra motsvarande kontroll mot folkbokföringen som för den preliminära röstlängden. Den som tagits upp i den preliminära röstlängden och som inte tagits bort av länsstyrelsen kan inte strykas vid fastställandet av den slutliga röstlängden. Sametinget kan, om röstlängden innehåller en uppenbar felaktighet i något väsentligt hänseende på grund av att det har tillkommit nya omständigheter eller av någon annan anledning, ändra i röstlängden om den kan ändras snabbt och enkelt och utan att det blir till nackdel för någon enskild part.

Valnämndens beslut om att fastställa den slutliga röstlängden kan inte överklagas. Den som varit röstberättigad i valet kan överklaga det slutliga valresultatet.

2 Gällande rätt m.m.

Rösträtt till Sametinget har den som är upptagen i sameröstlängd. I sameröstlängden tas den same upp som anmäler sig till valnämnden och som är svensk medborgare och på den samiska valdagen fyllt eller fyller 18 år. (3 kap. 3 § sametingslagen, 1992:1433)

Anmälan till valnämnden för att tas upp i sameröstlängden ska ha kommit in senast den 20 oktober året före valåret. Den som har förts upp i sameröstlängden ska strykas från längden, om han eller hon begär det eller avlider. (3 kap. 4 § sametingslagen)

Valnämnden ska ha upprättat en preliminär sameröstlängd senast den 15 november året före valåret. Röstlängden ska innehålla uppgifter om samer som tidigare varit upptagna i sameröstlängd, som fortfarande uppfyller villkoren för rösträtt och som inte begärt att bli avförda ur sameröstlängden, och samer som anmält sig och som uppfyller villkoren i 3 kap. 3 §. Den preliminära röstlängden ska hållas tillgänglig för granskning på det sätt som Valmyndigheten i samråd med Sametinget bestämmer. Beslutet om den preliminära röstlängden ska kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. Den som anmält sig men inte tagits upp i den preliminära röstlängden ska genast underrättas om detta. (3 kap. 5 § sametingslagen)

Av förarbeten framgår att Valmyndighetens beslut om hur röstlängden ska hållas tillgänglig ska innehålla tid och plats f. Kungörelse om beslutet ska införas i Post- och Inrikes Tidningar. (Prop. 2003/04:86, Ändringar i sametingslagen [1992:1433] m.m., s. 32)

Den som anmält sig men inte tagits upp i den preliminära röstlängden får överklaga beslutet i den delen. Vidare får var och en som tagits upp i den preliminära röstlängden överklaga beslutet om någon annan som tagits upp i röstlängden. Överklagandet ska ha kommit in till länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte senast den 15 december året före valåret. Överklagandet av beslutet om den preliminära röstlängden prövas vid offentligt sammanträde hos länsstyrelsen den 15 februari valåret eller, om denna dag är en lördag eller söndag, närmast följande måndag. Länsstyrelsens beslut får inte överklagas. (3 kap. 5 a § sametingslagen)

Efter det att förekommande överklaganden har avgjorts av länsstyrelsen ska valnämnden senast den 1 mars valåret upprätta en slutlig sameröstlängd som ska uppta samer som på grund av valnämndens eller länsstyrelsens beslut ska tas upp i röstlängden. Om länsstyrelsen efter överklagande av beslutet om den preliminära röstlängden funnit att någon inte ska tas upp i röstlängden ska denne inte tas upp i den slutliga längden. (3 kap. 6 § sametingslagen)

För aktualisering, komplettering och kontroll av röstlängden får valnämnden och länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte hämta in uppgifter från Skatteverkets folkbokföringsregister. Om det saknas uppgifter i folkbokföringen ska ytterligare efterforskningar göras i rimlig omfattning. Den som har anmält sig till röstlängden och vars uppgifter inte kan verifieras genom åtgärd enligt första eller andra stycket ska inte tas upp i röstlängden. (3 kap. 37 § sametingslagen)

Ytterligare efterforskningar ska göras i de fall där det saknas uppgifter i folkbokföringen för aktualisering, komplettering och kontroll av röstlängden. Bestämmelsen innebär ett krav på valnämnden och i förekommande fall länsstyrelsen att försöka hitta andra källor för att kunna aktualisera, komplettera och kontrollera röstlängden om inga uppgifter finns i den svenska folkbokföringen. Det kan till exempel vara kontakter med grannländers folkbokföring för att verifiera dödsfall, medborgarskap eller andra uppgifter som kan avgöra en persons rösträtt och som behöver verifieras. Bestämmelsen i tredje stycket är ny och innebär ett krav på att uppgifter som är avgörande för rösträtten måste kunna verifieras för att personen ska kunna tas upp i röstlängden. (Prop. 2023/24: 92, Tydligare regler för val till Sametinget, s. 100 f.)

Ett beslut som innehåller en uppenbar felaktighet till följd av myndighetens eller någon annans skrivfel, räknefel eller något annat liknande förbiseende får rättas av den myndighet som har meddelat beslutet. (36 § förvaltningslagen, 2017:900)

En myndighet får ändra ett beslut som den har meddelat som första instans om den anser att beslutet är felaktigt på grund av att det har tillkommit nya omständigheter eller av någon annan anledning. Ett beslut som till sin karaktär är gynnande för någon enskild part får dock ändras till den enskildes nackdel bara om det framgår av beslutet eller de föreskrifter som det har grundats på under vissa förutsättningar får återkallas, tvingande säkerhetsskäl kräver att beslutet ändras omedelbart, eller felaktigheten beror på att parten har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter. (37 § förvaltningslagen)

En myndighet ska ändra ett beslut som den har meddelat som första instans om den anser att beslutet är uppenbart felaktigt i något väsentligt hänseende på grund av att det har tillkommit nya omständigheter eller av någon annan anledning, och beslutet kan ändras snabbt och enkelt och utan att det blir till nackdel för någon enskild part. (38 § förvaltningslagen)

Ett beslut som har överklagats får ändras av den myndighet som har meddelat det som första instans enbart i sådana fall som avses i 38 § förvaltningslagen och bara om överklagandet och övriga handlingar i ärendet ännu inte har överlämnats till den högre instans som ska pröva överklagandet. (39 § förvaltningslagen)

Länsstyrelsens beslut enligt 3 kap. 30 a första stycket 2, 32 och 32 a §§ sametingslagen får överklagas hos Valprövningsnämnden. Ett beslut får överklagas av den som enligt röstlängden var röstberättigad vid valet. Det får också överklagas av en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning som har deltagit i valet. Överklagandet ska ges in till Valprövningsnämnden och vara nämnden till handa tidigast dagen efter valdagen och senast inom tio dagar efter det att resultatet av valet offentliggjorts enligt 3 kap. 32 eller 32 a §§. Vid Valprövningsnämndens prövning av överklaganden som avses i denna paragraf får nämnden upphäva valet och besluta om omval eller vidta andra mindre ingripande åtgärder enligt de grunder som anges i 15 kap. 13 och 14 §§ vallagen. (3 kap. 33 § sametingslagen, träder i kraft den 1 maj 2025)

Uppgifter om en person får inte behandlas i databasen för sametingsvalet längre än en månad efter utgången av den valperiod som uppgifterna hänför sig till. Begränsningarna av hur länge personuppgifter får behandlas hindrar inte att en myndighet arkiverar och bevarar allmänna handlingar eller att arkivmaterial lämnas till en arkivmyndighet. (2 kap. 23 § lagen [2001:183] om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar)

Varje myndighet ska svara för vården av sitt arkiv, om inte en arkivmyndighet med stöd av 9 § arkivlagen har övertagit detta ansvar. (4 § arkivlagen, 1990:782)

3 Bedömning

3.1 Den preliminära röstlängden

Vid upprättandet av den preliminära röstlängden förs röstlängdsuppgifterna från det senast genomförda sametingsvalet över till en ny röstlängd. Därefter ska valnämnden kontrollera de uppgifter som finns i nya anmälningar till röstlängden. Kontrollerna ska ske utifrån de kriterier

som finns i sametingslagen för rösträtt, men valnämnden ska också göra en kontroll av uppgifterna gentemot folkbokföringen. Denna senare kontroll omfattar inte bara nya anmälningar utan även dem som ingick i den slutliga röstlängden vid det föregående valet. Vid kontrollen säkerställs bl.a. att avlidna personer inte tas med i den nya röstlängden. Även uppgifter om namn, personnummer, adress och medborgarskap kontrolleras.

3.1.1 Efterforskningar

Det ska vara möjligt för de beslutande instanserna att kontrollera att uppgifter som angetts i en ansökan är korrekta, så att ingen upptas i, eller utesluts från, röstlängden på felaktiga grunder. Det verktyg som sametingslagen erbjuder för kontroll av namn, personnummer, adress och medborgarskap är folkbokföringsregistret.

Om det saknas uppgifter i folkbokföringen för att fastställa om någon ska tas upp i röstlängden ska ytterligare efterforskningar göras. Valnämnden och, efter överklagande, länsstyrelsen, ska försöka hitta andra källor för att kunna aktualisera, komplettera och kontrollera röstlängden om inga uppgifter finns i den svenska folkbokföringen. Det är upp till de beslutande myndigheterna att i varje enskilt fall redovisa vilka efterforskningar som gjorts innan beslut kan fattas om en person ska tas upp i röstlängden eller inte. Besluten ska motiveras.

Efterforskningen kan exempelvis bestå i att valnämnden eller länsstyrelsen tar kontakt med grannländers folkbokföring för att verifiera dödsfall, medborgarskap eller andra uppgifter som kan avgöra en persons rösträtt.

Valmyndigheten anser att de efterforskningar som kan behöva ske alltid bör utgå från väljarens intresse av att få rösta. Valmyndigheten anser vidare att de efterforskningarna i första hand ska genomföras genom kontakt med annat lands folkbokföring eller annan myndighet i Sverige eller i utlandet. Använder valnämnden eller länsstyrelsen andra källor bör uppgifterna som inhämtas verifieras vid behov. Alla kontakter ska dokumenteras och valnämnden eller länsstyrelsen kan komma att behöva kommunicera med den enskilde som berörs av de aktuella uppgifterna och lämna den enskilde tillfälle att yttra sig.

Om valnämnden eller länsstyrelsen inte kan verifiera rösträtten ska personen inte tas upp i röstlängden.

3.1.2 Den preliminära röstlängden ska läggas ut för granskning

När valnämnden har upprättat den preliminära röstlängden ska den hållas tillgänglig för granskning på det sätt som Valmyndigheten i samråd med Sametinget bestämmer.

Valmyndighetens beslut ska innehålla tid och plats för granskningen.

Valmyndigheten anser att det är viktigt att valnämnden planerar för ett tillgängliggörande som är rättssäkert för de väljare som tagits upp i röstlängden. Om röstlängden presenteras tillsammans med andra personuppgifter än de som framgår i röstlängden bör det ske i enlighet med bestämmelserna om personuppgiftsbehandling och uppgifterna bör begränsas till den mängd som är nödvändig för att syftet med granskningen ska kunna uppnås.

3.2 Den slutliga röstlängden

Inför fastställandet av den slutliga röstlängden ska valnämnden göra motsvarande kontroll mot folkbokföringen som för den preliminära röstlängden. Om det vid denna kontroll upptäcks någon person, som uppfyller kraven för rösträtt men som inte kan hittas i folkbokföringen, kan personen inte tas bort från röstlängden eftersom frågan om att upptas i röstlängden avgörs i ett tidigare skede, inför upprättande av den preliminära röstlängden.

3.2.1 Ändring av den slutliga röstlängden

Den myndighet som har fattat ett beslut kan rätta ett beslut eller ändra detsamma under vissa förutsättningar. Valmyndigheten bedömer att det inte är lämpligt att genomföra rättelser enligt 36 § förvaltningslagen av den slutliga röstlängden. Inte heller är det lämpligt att ändra ett beslut om den slutliga röstlängden i de situationer en myndighet får ändra sina beslut i enlighet med 37 § förvaltningslagen.

En myndighet ska dock, enligt 38 § förvaltningslagen, ändra ett beslut som den har meddelat som första instans om den anser att beslutet är uppenbart felaktigt i något väsentligt hänseende på grund av att det har tillkommit nya omständigheter eller av någon annan anledning, och beslutet kan ändras snabbt och enkelt och utan att det blir till nackdel för någon enskild part.

Det är Sametinget som fattar beslut om att fastställa röstlängden. Valmyndigheten bedömer att det kan förekomma situationer då beslutet om slutlig röstlängd kan ändras. Så är t.ex. fallet om det står klart att en väljare som inte tagits upp i röstlängden borde ha funnits med och det är fråga om en felaktighet som är uppenbar. Felet ska enkelt kunna upptäckas utan någon djupare utredning av myndigheten. I övriga fall bedömer Valmyndigheten att bestämmelsen inte bör tillämpas ifråga om den slutliga röstlängden.

3.3 Överklaganden

Sametinget ska fastställa den slutliga röstlängden. I röstlängden ska de samer som tagits upp i den preliminära sameröstlängden och som inte tagits bort av länsstyrelsen samt de som lagts till av länsstyrelsen tas med. Valnämndens beslut om att fastställa den slutliga röstlängden kan inte överklagas.

Den som är upptagen i röstlängden kan överklaga det slutliga valresultatet. Om det vid förberedande och genomförande av valet har förekommit någon avvikelse från föreskriven ordning, eller om någon har hindrat röstningen, förvanskat lämnade röster eller otillbörligen verkat vid valet på något annat sätt kan Valprovsnämnden besluta om omval, förnyad sammanräkning eller annan mindre ingripande åtgärd om det med fog kan antas att vad som förekommit har inverkat på valutgången.

3.4 Arkivering av röstlängden

En månad efter utgången av en valperiod hämtas den röstlängd från valet för den passerade valperioden ut från databasen för sametingsvalet för att arkiveras. Sametinget är ansvarig arkivmyndighet för röstlängden.

Detta vägledande ställningstagande har beslutats av Valmyndighetens kanslichef.